

Uit de NCRV-gids 1969.

De Notre Dame

Feike Asma en de zes symfonieën van Vierne.

Feike Asma zit in zijn werkkamer van de fraaie flat, die hij in Maassluis bewoont, een sigaar tussen de lippen, zijn bril in de handen. De werkkamer wordt gevuld door een vleugel, een bruin bureau, een drie kwart van een wand vullende stelling vol bladmuziek – veelal bijna stuk gestudeerd. Aan een andere wand fraaie foto's van orgels die hij in zijn 57-jarige leven heeft bespeeld. Er staan nog foto's van zijn dochter en zoon, die in Canada wonen. En er hangt een foto van de meester zelf, zittend achter een orgel; een oude foto, want zijn haar is er nog niet zilverwit op. Voor de ramen, die op de straat uitkijken, hangt de dichtgetrokken luxaflex, wat de kamer iets schemerigs geeft.

En Feike Asma begint te praten. Over Parijs, waar hij nog vol van zit. Het orgel in de Notre Dame, een orgel met honderdnegen stemmen, met vijf klavieren, met, een orgel zoals je in Nederland nergens vindt. Een orgel met zoveel mogelijkheden, dat men er bijkans van gaat schreien, en een klank ("groots", zegt Asma), die dat hele immense Notre Dame-kerkgebouw bezingt.

"Dat ik dat orgel heb kunnen bespelen", constateert Asma, "daar ben ik de NCRV verschrikkelijk dankbaar voor."

Feike Asma is in Parijs geweest om de zes symfonieën van Louis Vierne uit te voeren. NRU-technici hebben er opnamen van gemaakt voor zes uitzendingen in de serie "Monumentale orgels".

Door de staking in Frankrijk en de gevolgen daarvan, kon de Franse omroep de aanvankelijk gedane toezegging om opnamen te maken niet nakomen. Er is toen op zeer korte termijn een NRU-opnameploeg naar Parijs gestuurd.

"Wat die mensen hebben gepresteerd", zegt Asma, "is geweldig. Die weten wat een microfoonopstelling is. Dat is helemaal ongelooflijk. Heb je die symfonieën al gehoord? Nee? Ik een gedeelte in Parijs. Dat klinkt.... dat klinkt enorm".

PRESTIGEZAAK

HOE KWAM U OP HET IDEE OM VIERNE TE SPELEN?

"Dat is mijn idee niet, dat komt van de heer Dekker van de NCRV-muziekafdeling, toen ik twee jaar geleden jubileerde."

VEERTIG JAAR ORGANIST?

"Veertig jaar," bevestigt hij. "De heer Dekker zei bij die gelegenheid: zou je nog eens wat bijzonders willen doen? Ik had voor die tijd al voor de NCRV op het orgel van de St. Sulpice twee symfonieën van Widor gespeeld, en op het orgel van de St. Clothilde werken van Franck. Ik zeg tegen Dekker: Wat? Hij zegt: de zes symfonieën van Vierne. Nou ja...."

Die symfonieën zijn niet erg bekend.

“De eerste en de tweede wel, maar de andere vier worden in ons land nooit gespeeld. Ik kreeg nu opeens die kans. Vanaf januari heb ik gestudeerd op het orgel in Maassluis, van 's morgens tot vaak 's nachts een uur of één.”

EN UW CONCERTEN?

“Ik heb er maar drie gegeven. Mijn vrouw zei: Nu heb je geen concerten en nu ben je nog nooit een avond thuis. Vierne is heel moeilijk, ik wilde die symfonieën goed kennen.

EEN PRESTIGEZAAK?

“Natuurlijk. Zoiets is altijd een prestigezaak.”

BRIEF

BENT U TEVREDEN?

“Ik heb er nog te weinig van gehoord. Ik heb er wel enorm op gewerkt. Toen ze waren opgenomen, was ik aan het einde van mijn krachten. We hadden maar vier avonden om ze alle zes op te nemen en we hebben veel tegenslag gehad. Op maandag 17 maart arriveerden we in Parijs. We? Mijn twee vaste helpers en ik. 's Avonds om 7 uur gingen we naar de Notre Dame, bellen aan, de koster doet open en we zeggen, dat ik op het orgel kom spelen. Die koster schudde meteen zijn hoofd, want die dacht: daar heb je een paar Hollanders, die dat orgel willen bespelen. Pierre Cochereau zou ook in de Notre Dame zijn, maar die koster lachte een beetje meewarig. Meneer Cochereau, zei hij, woont in Nice. Ik haalde ten einde raad de brief van de NCRV uit mijn zak, maar daar begreep hij ook niks van. We kregen hem wel zo ver, dat hij informatie ging inwinnen bij een geestelijke. Die geestelijke lag al in bed en die kwam na een half uur. Ik laat weer de brief zien en hij herkende het vignet, loopt naar een kast en komt met een andere brief terug. U mag 's avonds van acht tot tien uur oefenen op het orgel, zegt hij. Moet je voorstellen, in die tijd moest ik zes symfonieën registreren. Overdag kan de Notre Dame bezichtigd worden door publiek, dus dan mag het orgel niet bespeeld worden.

Wij praten tegen die geestelijke, tenslotte mochten we van zeven tot tien uur. Dat was nog niks. Maandag zouden de technici uit Nederland komen voor de opnamen. Je gaat dan op de toppen van je zenuwen leven.”

ORGELCULTUUR

Maar het is gelukt.

“Zaterdagmiddags komt Cochereau in Parijs. Hij zegt: ik ben doodziek. Die man had een geweldige griep te pakken. Ik moet morgen een concert geven, maar ik zie er geen kans voor. Wil jij het van me overnemen? Ik zeg: dat wil ik wel. En Cochereau zegt: Doe dan de zesde van Vierne.

Kijk, toen was meteen alles geregeld. Ik mocht studeren vanaf zes uur, zo lang ik wilde. Ik kreeg zelfs een sleutel.

En zondagavond dat concert. Voor het eerst van mijn leven had ik wat knikkende knieën, want ik kijk in die kerk, zitten er vier à vijfduizend mensen. Niet te geloven! En zoveel zijn er iedere week, want Cochereau geeft iedere zondagavond van kwart voor zes tot half zeven een concert. Die man heeft een orgelcultuur in Parijs opgebouwd, waar je respect voor kunt hebben. Dat is geweldig.”

EN DE OPNAMEN?

“We zouden maandag beginnen. De technici hadden ook wat pech, zodat we pas om negen uur konden gaan opnemen. Toen weigerden er verschillende toetsen... En een orgelmaker was er niet. Die kwam pas dinsdagmiddag. Dinsdagsavonds hebben we de eerste opnamen gemaakt, de eerste symfonie helemaal, de tweede ook, uitgezonderd het scherzo, en het eerste gedeelte van de derde. Woensdagavond de rest van de derde en deel 1 en 2 van de vijfde. Donderdag de vierde en deel 1, 2, 4 en 5 van de zesde. Vrijdagsavonds de rest. Toen was ik, zoals gezegd, aan het einde van mijn krachten.”

Maar het was de moeite waard.

“Het was een belevenis.”

JAN ZWART

HAD U DIT TIEN JAAR GELEDEN GEKUND?

“Niet zoals nu.”

TOEN WAS U ANDERS, ER WAS MEER KRITIEK VAN EEN AANTAL KENNERS.

“Ja, in het begin heb ik me dat wel aangetrokken. Later niet meer, maar achteraf zeg ik: die critici hadden ergens gelijk. Ik was wat nonchalant.”

U MOCHT OP SOMMIGE ORGELS OOK NIET SPELEN.

“In Arnhem tot een jaar geleden niet. En nog steeds niet in Haarlem.” Feike Asma zegt het lachend. “Misschien komt dat nog wel eens”, zegt hij ernstiger, “ik ben wel gegroeid. Dat is niet alleen een verdienste van mezelf. Kijk, je speelt en ik heb altijd een grote aanhang gehad, nog steeds trouwens. Er zijn veel mensen, die van mijn stijl houden. Maar een organist is een eenling, het gevaar is dat je vastloopt. Door de kansen die ik, met name van de NCRV heb gekregen, heb ik kunnen groeien. Reger, Liszt, Widor, Franck en nu Vierne weer, dergelijke opdrachten stuwen je verder.”

U SPEELT NU ZO WEINIG VAN JAN ZWART.

“Dat zeggen sommige mensen, maar dat is niet waar. Ik speel Zwart nog steeds. Dirk Zwart en ik zijn bezig om het complete werk van Jan Zwart uit te geven. Een heel werk, want Zwart zette zelden iets op papier, maar een paar maten soms, dus we moeten veel uit herinnering doen. Dat kan, omdat Zwart het er bij ons ingestampt heeft, al blijft het moeilijk.”

U SPEELT ZELDEN WERK VAN OUDE MEESTERS.

“Ik speel werken vanaf de “Bachperiode”, er zijn trouwens organisten genoeg, die de oude meesters spelen. Liever speel ik nieuwere werken. Ook moderne. Nederlandse componisten als Andriessen, Paul Christiaan van Westering, Badings, Jacob Bijster.

WAAROM COMPONEERT U ZELF NIET?

“Dat kan ik niet. Ik zou eerst weer moeten gaan studeren.”

EN UW SERIE “MUZIEK VOOR KERK EN HUIS” DAN?

“Daar komen binnenkort weer twee nieuwe deeltjes van. Maar dat kun je nauwelijks composities noemen. Zondags speel ik twee keer in de Hervormde Kerk van Maassluis. Die zogenaamde composities ontstaan voor de dienst en bij het uitgaan van de kerk. Dan probeer ik wat en soms schrijf ik dat op.”

RESULTAAT

HOE LANG BENT U ORGANIST IN MAASSLUIS?

“Het wordt vier jaar. Het bevalt me hier uitstekend. Er is ook zoveel waardering. Ja, dat vind ik erg fijn. Als de dienst is afgelopen, dan blijven altijd nog mensen zitten luisteren naar wat ik speel. Dat doet je goed.”

EN UW CONCERTEN IN HET LAND?

“Tweehonderd per jaar”, zegt Feike Asma, “soms nog wel meer.”

HOEVEEL GRAMMOFOONPLATEN HEBT U GEMAAKT?

“Ik zou het niet weten.”

IS DAAR VEEL BELANGSTELLING VOOR?

“In 1968 werden er 15000 grammofoonplaten verkocht, oude en nieuwe opnamen. Naar Amerika en Engeland zijn banden verstuurd.”

DOET U NOG IETS ANDERS DAN ORGELSPELEN?

“Studeren. Ik zou ook graag dirigeren, ik heb een paar koren gehad, die heb ik, jammer genoeg, moeten opgeven; ik heb er geen tijd meer voor. Ik ben opgevreten door de orgelwereld.”

TOEN U ORGELLES VAN JAN ZWART KREEG, DACHT U IN DIE TIJD AL DAT U VAN BEROEP ORGANIST KON ZIJN.

“Ja, daar heb ik nooit aan getwijfeld.”

MAAR HET WAS TOCH VOL ONZEKERHEID?

“Dat de mensen nu mij juist wilden horen? Dat heb je niet in de hand, dat is waar. Maar tot nu toe is het gelukt. Vraag me niet hoe het morgen zal zijn. Ik hoop, dat die belangstelling blijft, maar je kunt er niets van zeggen.”

WAT VERWACHT U VAN DIE SYMFONIEËN VAN VIERNE?

“Ik weet het niet, in dit vak kun je slechts één ding doen: keihard werken. Het resultaat zie je pas later.”

Klaas Koopman